

මෘත ශරීරයක සාක්ෂිමය වටිනාකම

නීතිඥ කුසල් කාවින්ද අමරසිංහ නීතිවේදී(ගෞරව), නීතිඥ(අධ්‍යයන)
නීති පීඨය, කොළඹ විශ්වවිද්‍යාලය

අධිකරණ වෛද්‍ය විද්‍යාව පිළිබඳ ඩිප්ලෝමාව(ගෞරව)
වෛද්‍ය පීඨය, කොළඹ විශ්වවිද්‍යාලය

කිසියම් හදිසි මරණයක් ස්වභාවික මරණයක් ද? (A Natural Death) ඝාතනයක් ද? (A Homicide) හදිසි අනතුරක් හේතුවෙන් සිදු වූවක් ද? (An Accident) නැති නම් සියදිවි නසා ගැනීමක් ද? (A Suicide) යන්න නිවැරදිව නිශ්චය කරගැනීම නෛතිකමය වශයෙන් ඉතා තීරණාත්මක කාර්යභාරයකි. ඒ අනුව, මරණයකට හේතුව කුමක් ද යන්න අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා මෘත ශරීරයක් පරීක්ෂා කිරීම වඩා වැදගත් වේ.

මරණ පරීක්ෂණයක් සහ පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණයක් යනු කුමක්ද?

1979 අංක 15 දරන අපරාධ නඩුවිධාන සංග්‍රහ පනතේ VIII වන කොටසේ XXX වන පරිච්ඡේදයේ මරණ පරීක්ෂණයක් (Inquest of a Death) පැවැත්වීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන දක්වා ඇත. පනතේ 369 වගන්තිය අනුව නීතිය තුළ දක්වා ඇති විධිවිධාන යටතේ හැර මරණ පරීක්ෂණයක් සිදු නොකළ යුතු අතර, 370(1) වගන්තිය අනුව හදිසි මරණ පරීක්ෂකවරයකු (Coroner) විසින් මරණ පරීක්ෂණයක් සිදු කළ යුතු වන්නේ

- (අ) සියදිවි නසා ගෙන ඇති බවට,
- (ආ) හදිසි අනතුරක් හේතුවෙන් මරණයට පත් ව ඇති බවට, හෝ

(ඇ) හදිසි හෝ නොදන්නා හේතුවක් නිසා මිය ගොස් ඇති බවට තොරතුරක් ලැබී ඇත් නම් පමණි.

යම් හෙයකින් මරණ පරීක්ෂකවරයා විසින් මහේස්ත්‍රාත්වරයා වෙත දැනුම් දෙනු ලැබූ අවස්ථාවක දී අපරාධ නඩුවිධාන සංග්‍රහ පනතේ 9 වගන්තිය සහ 371(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව මහේස්ත්‍රාත්වරයකු විසින් අදාළ මෘත ශරීරය පරීක්ෂා කර බලා මරණයට හේතුව පිළිබඳ පරීක්ෂණයක් පැවැත් විය යුතු ය. යම් තැනැත්තකු පොලිස් භාරයේ සිටිය දී හෝ මානසික රෝහලක හෝ ලාදුරු රෝහලක සිටිය දී හෝ බන්ධනාගාරගත ව සිටිය දී මිය ගියේ නම්, මහේස්ත්‍රාත්වරයකු විසින් එම මෘත ශරීරය අනිවාර්යයෙන් ම පරීක්ෂා කළ යුතු ය.

පනතේ 373(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව කිසියම් මෘත ශරීරයක් පිළිබඳ පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණයක් (Post-Mortem Examination) පවත් වන ලෙස සහ මරණයට හේතුව (Cause of Death) සම්බන්ධයෙන් වන වාර්තාවක් තමා වෙත ඉදිරිපත් කරන ලෙස දිස්ත්‍රික් රජයේ වෛද්‍ය නිලධාරිවරයාට හෝ වෙනත් යම් වෛද්‍ය වෘත්තිකයකු වෙත නියම කිරීමට මහේස්ත්‍රාත්වරයා වෙත බලය පවතී. අද වන විට මෙම කාර්යභාරය පැවරී ඇත්තේ අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරීන් වෙතය. 373(2) වගන්තිය අනුව ඒ වන විට එම මළ සිරුර වළලනු ලැබ

ඇත්තේ නම් එකී මළ සිරුර පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණය සිදු කිරීම සඳහා නැවත ගොඩගැනීමට මහේස්ත්‍රාත්වරයා විසින් නියෝග කළ හැක.

මේ අනුව මරණ පරීක්ෂණයක් (Inquest of a Death) යනු හදිසි මරණ පරීක්ෂකවරයකු (Coroner) විසින් හෝ මහේස්ත්‍රාත්වරයකු විසින් පවත්වන අධිකරණමය පරීක්ෂණයක් වන අතර, එහි දී මෘත ශරීරයේ අනන්‍යතාවය සහ මරණයට හේතුව ස්වභාවික කාරණයක් ද නැති ද යන්න පිළිබඳ නිගමනය කරනු ලබයි. පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණයක් (Post-Mortem Examination) යනු මරණයට හේතුව (Cause of Death) කුමක් ද? යන්න නිශ්චිතව ම නිගමනය කිරීම සඳහා අධිකරණ වෛද්‍ය විශේෂඥයකු විසින් සිදු කරනු ලබන වෛද්‍ය විද්‍යාත්මක පරීක්ෂණයකි.

මෘත දේහයක සාක්ෂිමය වටිනාකම

මරණයක් සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන අධිකරණමය විමර්ශනයක දී මෘත දේහයක් යනු ඉතා වැදගත් සාක්ෂිමය වටිනාකමක් සහිත විෂයාංකයකි. ඒ අනුව, මෘත දේහයක් සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන ලද පරීක්ෂණයකින් අනතුරුව සකස් කරන ලද වාර්තාවක් සාක්ෂි ආඥා පනතේ 62 වගන්තිය අනුව සාක්ෂිමය වටිනාකමක් සහිත ලේඛනයක් වන අතර, පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණයක් සිදු කරනු ලබන අධිකරණ වෛද්‍ය නිලධාරීවරයා සාක්ෂි ආඥා පනතේ 45 වගන්තිය අනුව අධිකරණය ඉදිරියේ සාක්ෂිමය අනුකූලතාවයක් සහිත මතයක් ප්‍රකාශ කළ හැකි විශේෂඥයකු ලෙස සලකනු ලබයි.

මෘත දේහයක සිදු වන වෙනස් වීම් සහ මරණය සිදු වූ කාලය ගණනය කිරීම

මරණය සිදු වීමෙන් අනතුරුව එතෙක් ශරීරය තුළ සිදු වූ සජීවී ජීව ක්‍රියාවලීන් සියල්ල ම පාහේ අක්‍රිය තත්ත්වයට පත් වේ. මේ හේතුවෙන් ජීවී ශරීරයක දක්නට නොලැබෙන වෙනස්කම් ගණනාවක් මෘත ශරීරයක නිරීක්ෂණය කළ හැක. මෙලෙස සිදුවන වෙනස්කම් මරණය සිදු වීමෙන් අනතුරුව කිසියම් කාල රාමුවකට අනුකූලව සිදු වන බැවින්, වෝහාරික වෛද්‍ය විද්‍යාවේ දී මරණය සිදු වී ඇති කාලය නිර්ණය කරගැනීමට මෘත ශරීරයේ දක්නට ලැබෙන වෙනස්කම් නිරීක්ෂණය කරනු ලබයි.

අ) දේහ උෂ්ණත්වය පහළ යාම (Algor Mortis)

සාමාන්‍ය දේහ උෂ්ණත්වය ෩7.8°C (98.6 °F) ක් පමණ වේ. මරණය සිදු වීමෙන් අනතුරුව මිනිත්තු 30 ක පමණ කාලයක් ගත වන තුරු මෙම දේහ උෂ්ණත්වය රඳා පවතී. ඉන් අනතුරුව ක්‍රමයෙන් දේහ උෂ්ණත්වය පහළ බැසීම ආරම්භ වේ. මෘත ශරීරයේ දේහ උෂ්ණත්වය සාමාන්‍ය පරිසර උෂ්ණත්වයට සමාන වන තුරු මෙම උෂ්ණත්ව අවකරණය අඛණ්ඩ ව සිදු වේ.

මරණයෙන් පසු දේහ උෂ්ණත්වය පහළ බැසීම සඳහා ගත වන කාලය තීරණය කරනු ලබන සාධක කිහිපයක් පවතී. එනම්,

- i. මරණය සිදුවන විට පැවති දේහ උෂ්ණත්වය
- ii. බාහිර පාරිසරික උෂ්ණත්වය

- iii. මෘත ශරීරය ස්පර්ශව පවතින පෘෂ්ඨ වර්ගඵලය
- iv. මෘත ශරීරය ආවරණය වී ඇති ආකාරය
- v. වායුගෝලීය තත්ත්වය
- vi. බැක්ටීරියා ක්‍රියාකාරීත්වය

පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණයක දී මෘත දේහයක උෂ්ණත්වය ලබාගනු ලබන්නේ ගුද මාර්ගයේ උෂ්ණත්වය (rectal temperature) හෝ අක්මාවේ උෂ්ණත්වය (liver temperature) මැන බැලීම මගිනි.

සාමාන්‍ය පරිසර උෂ්ණත්වය ප්‍රශස්ත මට්ටමක (78 °F) පවතින්නේ නම්, මෘත ශරීරයක උෂ්ණත්වය එක් පැයක දී ආසන්න වශයෙන් 1.5 °F ප්‍රමාණයකින් පහත වැටේ.

යම් මෘතදේහයක් පරීක්ෂා කරන අවස්ථාවේ දී එහි උෂ්ණත්වය පරිසර උෂ්ණත්වයට සමාන නම් මරණය සිදු වූ වේලාව නිර්ණය කිරීමට දේහ උෂ්ණත්වය පහළ යාමේ සාධකය උපයෝගී කර ගත නොහැක. මන්දයත් එහි දී මෘත ශරීරයේ උෂ්ණත්වය පරිසර උෂ්ණත්වයට සමාන වූ අවස්ථාව පිළිබඳ නිශ්චිතවම නිගමනය කළ නොහැකි බැවිනි.

එහෙත් මළසිරුරේ උෂ්ණත්වය සාමාන්‍ය දේහ උෂ්ණත්වය සහ සාමාන්‍ය පරිසර උෂ්ණත්වය අතර අගයක් ගනු ලබන අවස්ථාවක දී දේහ උෂ්ණත්වය පහළ යාම ගණනය කිරීම මගින් මරණය සිදු වීමෙන් පසු ගත වූ කාලය ආසන්න වශයෙන් නිවැරදිව නිර්ණය කිරීමේ හැකියාව පවතී. ඒ සඳහා පහත ගණිතමය සූත්‍රය උපයෝගී කර ගනු ලබයි.

$$\frac{\text{සාමාන්‍ය ශරීර උෂ්ණත්වය}(98.6^{\circ}\text{F}) - \text{මෘත ශරීරයේ උෂ්ණත්වය}}{\text{පැයක කාලයක දී පහළ යන සාමාන්‍ය ශරීර උෂ්ණත්වය}} (1.5^{\circ}\text{F})$$

ආ) අවපැහැ වීම (Livor Mortis)

මරණයෙන් පසු හෘදය අක්‍රිය වන බැවින් රුධිරය පොම්ප කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සිදු වන්නේ නැත. ඒ අනුව තව දුරටත් රුධිර වාහිනී ඔස්සේ සංසරණය නොවන රුධිරය, ශරීරයේ පහළ ප්‍රදේශ වලට ඒකරාශී වීම සිදු වේ. මෙලෙස රුධිරය එක්රැස් වීම මරණය සිදු වී පළමු මිනිත්තු 30 ඇතුළත ආරම්භ වේ. රුධිරය ඒකරාශී වන ප්‍රදේශ ක්‍රමයෙන් අවපැහැ වීමකට ලක්වන අතර, මෙය වෝහාරික වෛද්‍ය විද්‍යාව තුළ Hypostasis තත්ත්වය ලෙස හඳුන්වනු ලබයි.

පශ්චාත් මෘත වින්‍යාසයක් ලෙස මළසිරුරෙහි අවපැහැවීම සිදුවීම මූලික කාරණා 3ක් සඳහා තීරණාත්මක ලෙස වැදගත් වේ.

- i. මරණය සිදුවීමෙන් පසු ගත වූ කාලය ගණනය කිරීමට.

රුධිරය එක්රැස් වීම හේතුවෙන් සම මතුපිට මෙන් ම අභ්‍යන්තර ඉන්ද්‍රියන්වල ද අවපැහැ වීම දක්නට ලැබෙන අතර, එලෙස රුධිරය එක්රැස් වීම සහ අවපැහැ වීම යම් කාල රාමුවකට අනුව සිදු වේ.

මරණය සිදු වී පැය 6-8 අතර කාලයක් ගත වන විට මෙම අවපැහැ ගැන්වුණු ප්‍රදේශ කැපී පෙනෙන ලෙස තද පැහැයකට හැරෙන අතර, පැය 12ක කාලයක දී එලෙස එක්රැස් වූ රුධිරය එම ප්‍රදේශ තුළ තැන්පත් වේ.

- ii. මරණයට හේතුව (cause of death) අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා.

යම් තැනැත්තකු මිය ගොස් ඇත්තේ කුමන හේතුවක් මත ද? යන්න නිශ්චය කර ගැනීමට මෘත දේහය අවපැහැ ගැන්වෙන වර්ණය උපකාර වේ. එලෙස දේහය අවපැහැ වීමේ දී දෘශ්‍යමාන වන වර්ණය අනුව රුධිරයේ පවතින සංසටක වල වෙනසක් ඇත්නම් ඒ බව තීරණය කිරීමට අධිකරණ වෛද්‍ය විශේෂඥයන් හට හැකියාව පවතී.

නිදසුන් ලෙස කාබන් මොනොක්සයිඩ් (CO) වායුව ආග්‍රහණය කිරීම මත සිදු වූ මරණයක දී අවපැහැ වීම තද රෝස පැහැයකින් දිස් වේ. සයනයිඩ්(CN-) විෂ විමක දී රෝස හෝ රතු පැහැයෙන් ද, හයිඩ්‍රජන් සල්ෆයිඩ් (H₂S) විෂ විමකදී කොළ පැහැය ද, ශරීරයේ ඔක්සිජන් හිඟ වීම(Anoxia) මත සිදු වූ මරණයකදී ලා නිල් පැහැයෙන් ද මෘතදේහයේ අවපැහැ වීම දිස් වේ.

iii. මරණයෙන් පසු මෘත දේහය වලනය කර ඇති ද යන්න නිගමනය කිරීමට

බාහිර සමේ සහ අභ්‍යන්තර ඉන්ද්‍රියන් තුළ රුධිරය එක්රැස් වී තැන්පත් වීමට මරණය සිදු වී පැය 12ක පමණ කාලයක් ගත වේ.

යම් හෙයකින් එලෙස රුධිරය තැන්පත් වීමට පෙර මෘත දේහයේ පිහිටීම වෙනසකට ලක් කර ඇත්නම් ශරීරයේ වෙනස් ස්ථාන දෙකක හෝ කිහිපයක රුධිරය එක්රැස් වීම හේතුවෙන් සිදු වූ අවපැහැවීමේ ලකුණු දක්නට ලැබේ.

නිදසුනක් ලෙස, මරණය සිදු වී පැය 12ක් ගත වී නොමැති අවස්ථාවක දී, කිසියම් මෘත දේහයක් මුණින් අතට හැරී තිබෙන විට, දේහය අනෙක් පසට හැරවූයේ නම්, එම ප්‍රදේශ ද්විත්වයේ ම වෙන් වෙන් වේලාවන්හි දී

එක්රැස් වූ රුධිරය තැන්පත් වීම හේතුවෙන් අවපැහැ වීම් ඇති වේ.

එහෙත් මරණය සිදු වී පැය 12ක් ඉක්ම ගිය පසු රුධිරය තැන්පත් වී අවසන් බැවින්, අනතුරුව මළ සිරුරෙහි පිහිටීම වෙනස් කිරීමක දී වෙනස් ස්ථාන දෙකක හෝ කිහිපයක නැවත රුධිරය එක්රැස් වන්නේ නැත.

මරණයෙන් පසු ශරීරයේ යම් ස්ථානයක් අවපැහැ වීමකට ලක්වන්නේ ගුරුත්වාකර්ෂණය හේතුවෙන් එම ප්‍රදේශ වෙත රුධිරය ඒකරාශී වන බැවිනි. එබැවින්, මරණයට පත් වීමෙන් පසු මෘත දේහය පැවති ඉරියව්ව කුමක්ද? යන්න නිවැරදිව තීරණය කිරීමට මෙම තත්ත්වය උපකාරී වේ.

ඇ) මෘත කඨිනතාවය (Rigor Mortis)

මරණය සිදුවීමෙන් පසු ශරීරයේ ජේශී පටක තුළ සිදු වන රසායනික වෙනස්වීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ජේශීන් දෘඪභාවයට ලක් වීම සිදු වේ. මෙම තත්ත්වය සාමාන්‍ය මෘත කඨිනතාවය (general stiffing) හෙවත් ශරීරය දරදඬු වීම ලෙස හඳුන්වනු ලබයි.

මෙලෙස මාංශ ජේශී දෘඪභාවයට පත් වීම සඳහා ශරීර අභ්‍යන්තර මෙන්ම බාහිර පාරිසරික සාධක ගණනාවක් බලපානු ලබයි. එනම්,

- i. වායුගෝලීය උෂ්ණත්වය
- ii. ශරීර අභ්‍යන්තර උෂ්ණත්වය
- iii. වායුගෝලීය ආර්ද්‍රතාවය
- iv. මරණයට පෙර ජේශීවල පැවති ක්‍රියාකාරිත්වය

ශරීරයේ පවතින සියලු ම ඉවිඡානුග සහ අනිවිඡානුග ජේශීන් මෙලෙස දෘඪභාවයට පත් වේ.

මෘත කඨිනතාවය ද ප්‍රශස්ත පාරිසරික තත්ත්වයන් තුළ දී කිසියම් කාල රාමුවක් තුළ සිදු වන ක්‍රියාවලියකි. ඉතා කුඩා ජේශී තුළින් ආරම්භ වී විශාල ජේශී දක්වා මුළු ශරීරය පුරා මෙම තත්ත්වය ව්‍යාප්ත වේ.

මරණය සිදු වී පළමු පැය 2 ඇතුළත අක්ෂි ජේශීන් අත් සහ පා ඇඟිලි දෘඪභාවයට පත් වන අතර, පැය 2-4 ත් අතර කාලය තුළ යටි හණුව සහ ගෙලෙහි මාංශ ජේශීන් දරදඬු වේ. පැය 12-18ත් අතර කාලයක දී සම්පූර්ණ ශරීරය ම මෘත කඨිනතාවයට පත් වේ.

මෙලෙස පූර්ණ දෘඪභාවයට පත් වූ මෘත ශරීරයක් මරණය සිදු වී පැය 24-36ත් අතර කාලයක දී නැවතත් ලිහිල් වන අතර, කුඩා මාංශ ජේශීන්ගේ සිට විශාල මාංශ ජේශී දක්වා එම ලිහිල්භාවය පැතිර යයි.

සාමාන්‍ය මෘත කඨිනතාවයට අමතර ව, මෘත ශරීරයක් දෘඪභාවයට පත් වන තවත් අවස්ථා 3ක් සම්බන්ධයෙන් වෛභාරික වෛද්‍ය විද්‍යාව තුළ අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.

i. උෂ්ණත්ව දෘඪභාවය (Heat Stiffing)

ගින්නකින් හෝ අධි-වෝල්ටීයතාවයක් සහිත විදුලිසැර වැදීමකින් සිදු වන මරණයක දී ඇති වන අධික උෂ්ණත්වය හේතුවෙන් ද ශරීරය දරදඬු වීම සිදු වේ. ඒ සඳහා දීර්ඝ කාලයක් ගත නොවන අතර, සම්පූර්ණ ශරීරය දරදඬු වීම ඉතා කෙටි කාලයක දී සිදු වේ.

ii. ශීත දෘඪභාවය (Cold Stiffing)

අධික ශීතල, ජලයේ ගිලීම හෝ හිම කඳු ආශ්‍රිතව සිදු වන මරණයක දී බාහිර පරිසරයේ පවතින අධික ශීතල හේතුවෙන් මෘත ශරීරය ක්ෂණික ව දෘඪභාවයට ලක් වේ.

iii. මරණීය ග්‍රහණය(Cadaveric Spasm)

මරණය සිදු වන මොහොතේ දී ක්‍රියාකාරී ව පැවති මාංශ ජේශීන් සමූහයක් ක්ෂණික ව දෘඪභාවයට පත් වීම මෙම තත්ත්වය තුළ විග්‍රහ කරනු ලබයි.

කිසියම් ආකාරයක ක්ෂණික මරණයකට පත් වූ තැනැත්තකුගේ දැන්වල ජේශීන් දෘඪභාවයට පත් වීම හේතුවෙන්, මරණයට පෙර ග්‍රහණය කර ගෙන සිටි කිසියම් ද්‍රව්‍යයක් හෝ උපකරණයක් මරණයෙන් පසු ඇඟිලි අතර රැඳී පැවතීම මෙම තත්ත්වය තුළ සුලබ ව හඳුනා ගත හැකි වන බැවින් මෙය ‘මරණීය ග්‍රහණය’ හෙවත් Death Grip ලෙස හඳුන්වනු ලබයි.

ගිනි අවියක් හෝ වෙනත් ආයුධයක් අතැති ව මිය ගිය අයකුගේ අතේ එම ආයුධය රැඳී ඇති ආකාරයට ඇඟිලි දෘඪභාවයට පත් වී තිබීම සහ දියේ ගිලීමෙන් මිය ගිය අයකු විසින් මරණයට පත් වන මොහොතේ දී ජලජ පැළෑටි හෝ පාංශු කොටස් ග්‍රහණය කර ගැනීම නිදසුන් ලෙස දැක්විය හැක. මේ අනුව යම් අයකු මරණයට පත් වන අවස්ථාවේ දී ග්‍රහණය කර ගෙන සිටි බාහිර ද්‍රව්‍යයන් අධ්‍යයනය කිරීම මගින් එම තැනැත්තා මරණයට පත් වන විට පැවති පාරිසරික තත්ත්වය හා අවසන් වරට සිදු කරමින් සිටි ක්‍රියාව පිළිබඳ යම් නිගමනයකට එළඹීමේ හැකියාව පවතී.

ඇ) විශේෂනය (Decomposition)

මෘත ශරීරයක ජේශී පටක බිඳ වැටීම, දේහය විශේෂනය වීම ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. මෙලෙස මළ සිරුරක ජේශී පටක විශේෂනය වීම සඳහා බලපාන සාධක කිහිපයක් පවතී. එනම්,

- I. බැක්ටීරියා ක්‍රියාකාරීත්වය
- II. ජීරක එන්සයිමවල ක්‍රියාකාරීත්වය
- III. සත්ව ක්‍රියාකාරීත්වය
- IV. පාරිසරික සහ වායුගෝලීය සාධක

ප්‍රශස්ත පාරිසරික මට්ටමක දී කිසියම් මළ සිරුරක ජේශී පටක බිඳ වැටීමේ ක්‍රියාවලිය සිදු වන කාල රාමුව පහත පරිදි පෙළ ගැස්විය හැක.

මරණය සිදු වී පළමු පැය 18-24 අතර කාලය තුළ පහළ උදරීය ප්‍රදේශය තුළ අවපැහැ වීමක් (කොළ පැහැයට හුරු) හට ගනී.

මරණය සිදු වී පැය 48ක කාලයක් ගත වන විට එම අවපැහැ වීම ශරීරය පුරා පැතිර යයි.

පැය 48-72 අතර කාලයක දී ගෙල සහ අත් ආශ්‍රිත ව නැවීම් සිදු වූ ස්ථානයන් හි රෝස පැහැයට හුරු රේඛා ඉස්මතු වේ. ගෙල ප්‍රදේශය ඉදිමීඵ ආරම්භ වේ. රුධිරය සහිත පෙණ මුඛයෙන් සහ නාසයෙන් බාහිරට පැමිණීම සිදුවේ.

මරණය සිදු වී සිව් වන දිනයේ දී, සම පුරා ඇති වී ඇති බිබිලි පිපිරී දුර්ගන්ධය සහිත ඕජස් ගලා ඒම සිදු වේ. හිසකෙස්, රෝම, නිය සහ අපිච්ඡර්මය පහසුවෙන් ගැලවී යයි. ජේශී පටක අතර වායු එක්රැස් වීම සිදු වන බැවින් ශරීරය ඉදිමීඵ ආරම්භ වේ. දිව සහ අක්ෂිගෝල ඉදිමී බාහිරට නෙරා එයි. උදර කුහරයේ වායුන් පිරීම

නිසා ඇතිවන පීඩනය හේතුවෙන් උදරීය සංසටක සහ එම පීඩනය මත ඇතිවන උරස් කුහර තෙරපුම හේතුවෙන් එක්රැස් වී ඇති රුධිරය නාසයෙන් සහ මුඛයෙන් පිටතට වහනය වේ. මේ අවස්ථාවේ දී මෘත ශරීරයේ අනන්‍යතාවය බාහිර පෙනුම මත හඳුනා ගැනීම ඉතා අපහසු ය.

ඉ) මේද ස්ථර කාන්දුව (Adipocere Formation)

සම අභ්‍යන්තරයේ පවතින මේද ස්ථරය මරණයෙන් පසු සති 3 ක් පමණ ගත වන විට සම මතුපිටට කාන්දු වීම සිදුවේ. එහෙත් මෙම ස්වභාවය වඩාත් සුලබ ව දක්නට ලැබෙන්නේ තෙතමනය වැඩි පරිසර තත්ත්වයක දී ය.

මුහුණ, ගෙල, තට්ටම්, උදරීය ප්‍රදේශය, දෙඅත් සහ දෙපා වැනි මේද ස්ථරය වැඩි ප්‍රදේශයන්ගේ මේද කාන්දුව හට ගන්නා අතර මෙහි දී අළු පැහැයට හුරු ඉටි වැනි ද්‍රව්‍යයක් (විශේෂනය වූ මේදය) මෘත ශරීරය මතුපිට තැන්පත් වීම සිදු වේ.

ඊ) ජේශී පටක වියැළීම (Mummification)

වියළි සහ උෂ්ණත්වය වැඩි පරිසර තත්ත්වයන් තුළ මෘත දේහයක් පටක වියැළීමට ලක් වේ. පරිසරයේ පවතින අධික උෂ්ණත්වය හෝ වියළි ස්වභාවය පටක නරක් වීම වළක්වා පටක තුළ පවතින ජලය ඉවත් කිරීම මගින් මෙම තත්ත්වය ඇති වේ.

ඇතැම් අවස්ථාවන්වල දී වළ දමා ඇති දේහයන් ද වියළීමට ඉඩකඩ පවතී. මෙලෙස මෘත

දේහයක් විශ්ලේෂණයට සති 3-4 අතර කාලයක් ගත වන අතර, එහි දී ශරීරයේ සම සහ මාංශ පේශී හැකිලීමකට ලක් වේ.

උ) අස්ථි සැකිලිකරණය (Skeletonization)

අස්ථි පටක මූලික වශයෙන් කැල්සියම් (Ca) මගින් නිර්මාණය වී ඇති බැවින් පේශීන්වලට වඩා දිගු කාලයක් විශේෂනය නොවී පවතී.

සාමාන්‍යයෙන් මළ සිරුරක සම්පූර්ණ අස්ථි පංජරය සැකිලිකරණයට ලක් වීමට ප්‍රශස්ත පාරිසරික මට්ටමක දී සති 4ක පමණ කාලයක් ගතවේ. කිසිදු බාහිර බලපෑමක් නොමැති නම්, මාස 12 (වසර 1) කාලයක් තුළ දී අස්ථි පද්ධතියේ බන්ධුතාවය බිඳී යාම සිදුවේ. එහෙත් බොහෝ අවස්ථාවල දී සතුන් විසින් සිදු කරන හානි හේතුවෙන් කෙටි කලක් ඇතුළත අස්ථි පද්ධතිය විසිරීමකට ලක් වේ. ශ්‍රෝණි මේඛලාව, හිස්කබල, කලවාස්ථිය වැනි අස්ථි කොටස් අධ්‍යයනය කිරීමෙන් මළ සිරුර හිමි තැනැත්තාගේ ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය නිර්ණය කළ හැක.

මරණය සිදු වන මොහතේ දී පරිවෘත්තීය ක්‍රියා ඇනහිටීම (Cessation of Bodily Functions at the Death)

පශ්චාත් මරණ පරීක්ෂණයක් සිදු කිරීමේ දී මෘත ශරීරය විච්ඡේදනය කිරීම අනිවාර්ය කාරණයකි. එහි දී මරණය සිදු වන අවස්ථාවේ දී පැවති ශාරීරික පරිවෘත්තීය ක්‍රියාවන් පිළිබඳ යම් අධ්‍යයනයක් සිදුකරනු ලබයි.

මෙම අධ්‍යයනයේ දී මූලික වශයෙන් ආහාර

ඒරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ පරීක්ෂා කරන අතර, ඒ අනුව මරණයට පත් වූ තැනැත්තාගේ ආන්ත්‍රයික සහ ආමාශයික සංසටක වෙත අවධානය යොමු කරනු ලබයි. මේ ආකාරයට ආහාර ඒරණ පද්ධතිය පරීක්ෂා කිරීම මගින් අවසාන වරට මරණකරු විසින් ලබාගත් ආහාරය පිළිබඳව, ආහාර විෂවීමක් හෝ ආහාර මාර්ගය ඔස්සේ විෂක් ශරීරගත වී ඇත් ද යන්න පිළිබඳව සහ අවසාන ආහාර වේල ලබා ගෙන ඇති ආසන්න කාලය පිළිබඳව නිගමනය කිරීමේ හැකියාව පවතී.

නිරෝගී අයකු ආහාර ලබා ගත් පසු මිනිත්තු 10-12 ක් ඇතුළත් ආමාශය නැවත හිස් වන අතර, සන ආහාර සහිත ප්‍රධාන ආහාර වේලක් පැය 6-8 අතර කාලයකදී සම්පූර්ණයෙන් ඒරණය වේ. ඒ අනුව මරණකරු විසින් අවසාන ආහාර වේල ලබාගත් කාලය පිළිබඳ තොරතුරු පවතී නම්, ආමාශයික හා ආන්ත්‍රික ආහාර කොටස් පරීක්ෂා කිරීම මගින් මරණය සිදු වූ වේලාව පිළිබඳ යම් නිගමනයකට එළඹීමේ හැකියාව පවතී.

වෛභාරික කීට විද්‍යාව (Forensic Entomology)

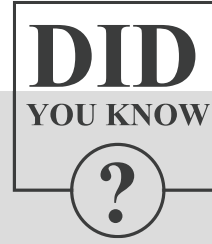
මෘත දේහයක පේශී පටක විශේෂනය ආරම්භ වීමත් සමඟ මැස්සන් වැනි කෘමීන් විසින් දේහයේ මතුපිට කෘමී බිත්තර තැන්පත් කිරීම සිදු කරනු ලබයි.

මේ අකාරයට මළ සිරුර මත වර්ධනය වන කෘමී කීටයන් ‘ඉහඳ පණුවන්’ (Maggots) ලෙස ව්‍යවහාරිකව හඳුන්වනු ලබයි. වෛභාරික කීට විද්‍යාවේ දී සිදුකරනු ලබන්නේ මෙම කෘමී

කීටයන්ගේ ජීවන චක්‍රය පරීක්ෂා කිරීම මගින් මරණය සිදු වී ඇති කාලය පිළිබඳ නිගමනය කිරීමයි.

මූලාශ්‍ර නාමාවලිය

1. David Dolinak, Emma O Lew, and Even W. Matshes, *Forensic Pathology: Principles and Practice*, 2011,
2. Jason Payne-James, Richard Jones, Steven B Karch, and John Manlove, *Simpson's Forensic Medicine*, 13th Edition, Hodder Education(UK), 2011
3. Madea B. *Estimation of the Time Since Death*, CRC Press, 2015
4. Richard H. Fox and Carl L. Cunningham, *Crime Scene Search and Physical Evidence Handbook*, Washington D.C, Government Printing Office, 1973
5. B. Umadethan, *Principles and Practice of Forensic Medicine*, 2nd Edition, CBS Publishers, 2017

Holders of the office of Legal Draftsman

Arthur Dyer-Ball
 James Mervyn Fonseka K C
 Ponnampalam Cumaraswamy Villavarayan
 Hugh Norman Gregory Fernando
 Asoka Windra Hemantha Abeysundere QC
 Percy De Silva
 Oswald Merwyn De Alwis
 Punyajith Nanadakumar Rodrigo
 Nalin Jayantha Abeysekere P C
 Malwattege Edmund Walter Peiris
 Therese Rajkumari Perera PC
 Padmini Indira Senaratne Samarasinghe PC
 Godawattege Sarath Arunashantha De Silva PC
 Deepani Sandya Hewa Kumarajeewa PC

Source: - <https://ld.gov.lk/>